

**Військовий інститут
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**
Кафедра військової політології

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

**МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА
ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

**Тема 2. Методологічні засади морально-психологічного забезпечення
у Збройних Силах України.**

**Заняття 1. Складові морально-психологічного забезпечення та їх
характеристика.**

Навчальна та виховна мета

Розкрити зміст та структуру інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України

Розкрити зміст та структуру психологічного забезпечення у Збройних Силах України

Сприяти вихованню у курсантів почуття особистої відповідальності за виконання завдань МПЗ діяльності військових підрозділів

Навчальні питання

1

- Інформаційно-пропагандистське забезпечення у Збройних Силах України

2

- Психологічне забезпечення у Збройних Силах України

Навчальна література

1. Конституція України. - К., 1996. – 80 с.
2. Статути Збройних Сил України. – К.: 2018 р.
3. Воєнна доктрина України. / Указ Президента України № 555/2015 від 24 вересня 2015 року
4. Про Стратегічний оборонний бюлетень України. / Указ Президента України № 240/2016 від 6 червня 2016 року.
5. Про Стратегію національної безпеки України. / Указ Президента України № [287/2015](#) від 26 травня 2015 року.
6. Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України. / Указ Президента України № 92/2016 від 14 березня 2016 року.
7. Наказ Начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України “Про впровадження психологічної підготовки особового складу в навчальний процес підготовки органів управління та військ (сил)”, від 16.11.2012 № 240.
8. Концепція впровадження психологічної підготовки у Збройних Силах України, затверджена заступником начальника ГШ ЗСУ 07.12.12.

9. Курс психологічної підготовки особового складу військ (сил) Збройних Сил України (КРС 01.313.004-2013 (01)), затверджений заступником начальника ГШ ЗСУ 10.07.13.
0. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 18.11.16 р. № 428 “Про затвердження Інструкції з організації забезпечення Збройних Сил України технічними засобами пропаганди”.
1. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 04.01.17 р. № 4 “Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України”.
2. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 22.05.17 р. № 183 “Про затвердження Положення про структури морально-психологічного забезпечення у Збройних Силах України”.
3. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 27 квітня 2018 року № 173 ДСК.
4. Організаційно-методичні вказівки щодо організації морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України у 2019 році.
5. Бойовий статут механізованих та танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина II. Батальйон, рота. МО України, 2016.
6. Безбах В.Г., Клименко В.С., Кубіцький С.О., Мацагор О.А. Організація виховної роботи в підрозділах Збройних Сил України. Навчальний посібник. – К.:, 2011. – 508с.
7. Коупленд Н. Психология и солдат / Пер.с англ. – М., 1958.

ВИДИ ВСЕБІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗС України

Оперативне
(бойове)

Морально -
психологічне

Технічне

Тилове

Медичне

Вид всебічного забезпечення, який має за
мету

формування, підтримання
та поновлення МПС
особового складу військ
(сил),

*необхідного для
успішного виконання
завдань за
призначенням.*

Сучасний бій – це суворе випробування фізичних і духовних сил солдата, його здатності активно протистояти дії екстремальних, у край несприятливих для життя чинників, зберігати волю і рішучість, до кінця виконати поставлене йому бойове завдання. Одночасно він є запеклою боротьбою цілей, мотивів, переконань, настроїв, волі, думок військовослужбовців протиборчих сторін.

“Бойовий дух формується у солдатів з трьох джерел: 1) від почуття, що вони роблять важливу справу; 2) від усвідомлення того, що вони добре підготовлені до своєї роботи; 3) від відчуття того, що їх гарна робота оцінюється за заслугами”.

Генерал-лейтенант Б. К. Кларк

МПЗ підготовки і застосування ЗС України включає дві підсистеми

НАСТАНОВА з МПЗ підготовки та застосування ЗС України (2018)

Інформаційно-пропагандистське забезпечення

Психологічне забезпечення

Морально-психологічне забезпечення

НАРОДЖЕНІ ВІЛЬНИМИ

ЗСУ інфо

БОЙОВИЙ БЮЛЕТЕНЬ
ЦЕНТРУ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ДУШУ - БОГУ, ЖИТТЯ - УКРАЇНІ, ЧЕСТЬ - НІКОМУ!

1. Інформаційно-пропагандистське забезпечення у Збройних Силах України.

37-й президент США Ніксон, зазначав: “... що **1** долар вкладений в інформацію і пропаганду є більш ціннішим ніж **10** доларів вкладених у створення систем озброєння, тому що останнє навряд чи буде використане в повному обсязі, у той час, як інформація працює щоденно і повсюди”.

Чотири газети можуть накоїти більше лиха, ніж стотисячна армія. Тому, преса, особливо в умовах війни, має писати лише те, що їй накажуть, і мовчати про те, що їй не слід говорити.

Наполеон

Інформаційно-пропагандистське забезпечення

Це

цілеспрямована діяльність командирів (начальників), посадових осіб структурних підрозділів МПЗ

щодо інформаційного впливу на свідомість особового складу

з метою

Зміцнення його МПС

Формування і поширення ідейних переконань, національних цінностей, стійкої мотивації та готовності до збройного захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України

Адекватного розуміння військовослужбовцями воєнно-політичної та СПО, завдань, покладених на війська (сили), умов та особливостей їх виконання

Інформаційно-пропагандистське забезпечення здійснюється за напрямками

1

- Внутрішньо-комунікаційна робота

2

- Військово-патріотична робота

3

- Культурологічна робота

4

- Забезпечення технічними засобами пропаганди

Внутрішньо-комунікаційна робота

- Напрямом ІПЗ військових частин (підрозділів), військових навчальних закладів, установ та організацій Збройних Сил України
- Здійснюється в системі інформаційної роботи посадових осіб, командирів (начальників) через сукупність дій, пов'язаних з обробкою і передачею інформації до особового складу шляхом спілкування

Види внутрішньо-комунікаційної роботи

Командирське
(цільове)
інформування

Бойове
інформування

Національно-
патріотична
підготовка

Аналіз проведених
дій

Командирське (цільове) інформування

Вид внутрішньо-комунікаційної роботи посадових осіб органів військового управління, командирів (начальників), який реалізується під час підготовки і виконання завдань за призначенням через спілкування (групове, індивідуальне) з особовим складом з метою формування необхідних національно-ідейних переконань, підтримання і відновлення його МПС

Бойове інформування

Вид внутрішньо-комунікаційної роботи командира (начальника) для оперативного доведення інформації особовому складу про бойову обстановку, що склалася, порядок і умови виконання бойових завдань

Національно-патріотична підготовка

Вид внутрішньо-комунікаційної роботи командирів (начальників), який здійснюється у загальній системі підготовки військ (сил), з метою формування і розвитку у військовослужбовців відповідних світоглядних установок, ідейних переконань та морально-бойових якостей, необхідних для ефективного виконання поставлених завдань у будь-яких умовах обстановки

Аналіз проведених дій

Вид внутрішньо-комунікаційної роботи командирів (начальників), призначений для організації професійного спілкування і обговорення події (завдання, ситуації), що впливає на досягнення результатів і дотримання вимог та дозволяє особовому складу самостійно визначити особистий рівень підготовки та шляхи її удосконалення

Військово-патріотична робота

Напрямок ІПЗ, який полягає у цілеспрямованій та плановій діяльності посадових осіб органів військового управління, командирів (начальників) щодо формування в особового складу ЗС України патріотизму, національної самосвідомості, підтримання його морально-психологічної і військово-професійної готовності і мотивації до виконання завдань за призначенням

Культурологічна робота

Напрямок ІПЗ, який полягає у цілеспрямованій діяльності посадових осіб органів військового управління, командирів (начальників) щодо організації заходів дозвілля і відпочинку військовослужбовців, працівників ЗС України та членів їх сімей.

Ґрунтується на засадах української культури та мистецтва, багатовікових національних звичаях і традиціях.

Забезпечення ТЗП

Комплекс організаційних, фінансово-економічних, техніко-експлуатаційних обліково-операційних та інших заходів, спрямованих на укомплектування військових частин технічними засобами пропаганди відповідно до штатно-табельної потреби

Основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення

- Збір, аналіз даних та оцінювання суспільно-політичної обстановки в районі (зоні) дій і підготовка висновків щодо неї
- Організація внутрішньо-комунікаційної роботи командувачів, командирів (начальників) з особовим складом військ (сил), шляхом проведення командирського (бойового) інформування
- Формування в особового складу військ (сил) почуття патріотизму, відповідальності за дотримання положень Конституції України, дисциплінованості, вірності Військовій присязі, Бойовому прапору, бойовим традиціям (братерству), готовності до саможертвності в ім'я Батьківщини

Основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення

- Оперативне роз'яснення особовому складу причин, характеру і мети війни (збройного конфлікту, бойових дій), стану світового політичного процесу навколо держави та внутрішньо-політичної обстановки всередині країни, завдань щодо її захисту
- Організація і керівництво національно-патріотичною підготовкою особового складу військ (сил)
- Цільове доведення наказів командувачів, командирів (начальників), організація бойового інформування особового складу про хід підготовки і ведення операцій (бойових дій)

Основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення

- Мобілізація (мотивація) військовослужбовців на безумовне виконання поставлених завдань
- Організація інформаційно-роз'яснювальної роботи в районах (зонах) дій військ (сил), зокрема через ЗМІ, соціальні мережі тощо з питань практичної реалізації соціальних гарантій військовослужбовців та членів їх сімей
- Налагодження та підтримання внутрішньої та зовнішньої комунікації з питань соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей з метою підтримання зворотного зв'язку вищого керівництва ЗС України з особовим складом військ (сил) щодо оперативного вирішення проблемних питань соціального забезпечення органами державної влади і місцевого самоврядування

Основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення

- Формування в особового складу довіри і впевненості в правильності прийнятих рішень командування, у надійності та ефективності штатної зброї і бойової техніки, зміцнення віри у перемогу над противником
- Поширення бойового досвіду, прикладів мужності, прикладів героїзму, взаємодопомоги, товариських взаємовідносин, традицій бойового братерства
- Моральне виховання особового складу військ (сил) на національно-ідейних та військово-патріотичних цінностях і традиціях Українського народу і його збройних сил
- Поширення здорового способу життя серед військовослужбовців і членів їх сімей

Основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення

- **Забезпечення культурологічних потреб військовослужбовців, організація відпочинку і дозвілля особового складу військ (сил)**
- **Сприяння в організації забезпечення духовних потреб військовослужбовців (душпастирська опіка)**
- **Участь у заходах щодо прогнозування, запобігання та нейтралізації наслідків негативного ІПВ противника**
- **Організація співпраці з представниками органів державної влади та місцевого самоврядування, ЗМІ, громадських, волонтерських та релігійних організацій тощо.**

Ефективність інформаційно-пропагандистського забезпечення досягається:

- по-перше**, безперервним налагодженням комунікаційного процесу;
- по-друге**, цілеспрямованим і систематичним доведенням до особового складу військ (сил) військово-політичної та бойової обстановки, суспільно-політичних умов виконання бойового завдання;
- по-третє**, оперативною пропагандою рішучих, умілих, сміливих дій особового складу;
- по-четверте**, організацією внутрішніх комунікацій командирів (начальників) з особовим складом військових частин (підрозділів);
- по-п'яте**, своєчасним забезпеченням методичними матеріалами, а також періодичного друку;
- по-шосте**, сприянню в організації забезпечення духовних потреб військовослужбовців (душпастирська опіка), організацією співпраці з представниками органів місцевої влади, ЗМІ, громадських, волонтерських та релігійних організацій.

ВИСНОВКИ ПО ПЕРШОМУ ПИТАННЮ

1. Таким чином, ефективність інформаційно-пропагандистського забезпечення досягається безперервним аналізом, своєчасним прогнозуванням, цілеспрямованим і систематичним доведенням до особового складу військ (сил) військово-політичної та бойової обстановки, суспільно-політичних умов виконання бойового завдання, оперативною пропагандою рішучих, умілих, сміливих дій особового складу, організацією внутрішніх комунікацій командирів (начальників) з особовим складом військових частин (підрозділів); сприянню в організації забезпечення духовних потреб військовослужбовців (душпастирська опіка), організацією співпраці з представниками органів місцевої влади, ЗМІ, громадських, волонтерських та релігійних організацій тощо.

ВИСНОВКИ ПО ПЕРШОМУ ПИТАННЮ

2. В існуючій системі МПЗ підготовки та застосування Збройних Сил України дуже важливе місце належить ІПЗ, роль якого впродовж останніх років постійно зростає. Сучасний розвиток інформаційних і комунікативних процесів у Збройних Силах вимагає ставлення до інформаційно-пропагандистської діяльності як спеціально організованого інформаційного впливу на свідомість особового складу **з метою**

- зміцнення МПС;
- формування і поширення ідейних переконань, національних цінностей;
- стійкої мотивації та готовності до збройного захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України;
- адекватного розуміння військовослужбовцями воєнно-політичної та СПО;
- завдань, покладених на війська (сили), умов та особливостей їх виконання

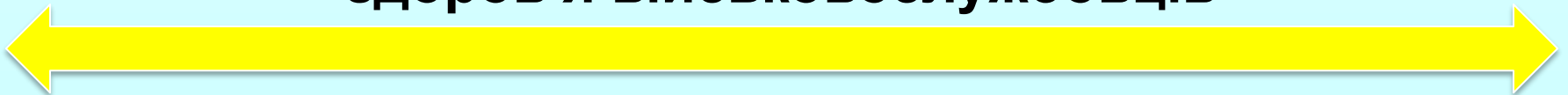
2. Психологічне забезпечення у Збройних Силах України.

Психологічне забезпечення

цілеспрямована діяльність органів військового управління, командувачів, командирів (начальників), службових осіб органів МПЗ з метою формування, підтримання і поновлення в особового складу військ (сил) психологічної готовності до виконання завдань, емоційно-вольової стійкості до негативних психологічних чинників у будь-яких умовах обстановки, зниження психогенних втрат та збереження психічного здоров'я військовослужбовців

Напрямки психологічного забезпечення

Соціально-
психологічне
діагностування

Психологічна
підготовка

Психологічний
супровід

Соціально-психологічне діагностування реалізується ШЛЯХОМ

1.

Психологічного відбору та соціально-психологічного вивчення особового складу, прогнозування ефективності його професійної дієздатності та доцільним розподілом за функціональним призначенням

2.

Здійснення аналізу психологічного змісту завдань та психологічних умов їх виконання

Соціально-психологічне діагностування реалізується ШЛЯХОМ

3.

Оцінювання морально-психологічного стану особового складу військ (сил) та прогнозування динаміки можливих його змін

4.

Системного використання методів виявлення та вимірювання ступеня психотравмованості військовослужбовців

Психологічна підготовка

Це система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на формування у військовослужбовців та військових колективів відповідних знань, умінь та якостей, які забезпечують їх психологічну готовність до організованих, активних та ефективних дій на полі бою, стійкість до дії бойових стрес-факторів

Мета психологічної підготовки

Формування у особового складу психічної стійкості та психологічної готовності до бою (виконання завдань за призначенням)

Психологічна підготовка

Об'єктом психологічної підготовки є військовослужбовець (свідомість), військові колективи чи підрозділи (суспільна свідомість).

Суб'єктом психологічної підготовки є командири (начальники), офіцери з МПЗ, інструктори, викладацький склад навчальних закладів (підрозділів).

Психологічна підготовка особового складу здійснюється в загальному процесі **бойової підготовки**, що у свою чергу складає основу її успішності

Основні завдання психологічної підготовки

1.

Забезпечення стійкої психологічної готовності військовослужбовців до захисту Батьківщини, до рішучих дій під час виконання навчальних завдань, готовності до ризику та зустрічі з небезпекою

2.

Формування у військовослужбовців психічної стійкості до психотравмуючих факторів сучасної війни, тривалих перевантажень

3.

Навчання їх методам попередження психотравмування, саморегуляції, виявлення ознак отримання психологічних травм

Основні завдання психологічної підготовки

4.

Надання першої допомоги

5.

Створення передумов високої бойової активності військовослужбовців

6.

Адаптація військовослужбовців до бойових умов, їх навчання основним способам самозахисту

7.

Зниження психологічних травм, підвищення рівня професійних і бойових навичок та вмінь, фізіологічної і психологічної витривалості військовослужбовців

Принципи психологічної підготовки

1. Патріотична спрямованість, формування негативних установок до противника

2. Моделювання в ході розв'язання навчально-бойових завдань зовнішньої картини бою (бойових умов)

3. Натуралізація у створенні бойових умов, що викликає у особового складу реальні психічні стани бойової підготовки, яка передбачає включення під час виконання навчально-бойових (бойових) завдань елементів ризику та небезпеки

Принципи психологічної підготовки

4. Психологічне загартування – максимальне напруження духовних, психічних, психологічних і фізичних сил, недопущення розслаблення

5. Психологічне протиборство разом із вогневим, тактичним та іншими видами впливу, забезпечення можливості з відчуття впливу на себе

6. Безпека дій особового складу

Види психологічної підготовки

ЗАГАЛЬНА

призначена
формуванати і
удосконалювати
єдині для
всіх
військовослуж-
бовців
психологічні
якості згідно з
вимогами
сучасної війни

СПЕЦІАЛЬНА

організовується
з метою
розвитку
специфічних
військово-
професійних
якостей бійця
відповідного
роду військ

ЦІЛЬОВА

проводиться в
інтересах
адаптації
психіки воїна до
умов виконання
конкретного
бойового
завдання

Загальна психологічна підготовка

Має завдання
формуванню та
удосконалюванню
загальні психологічні
якості
військовослужбовців
згідно з вимогами
сучасної війни.

Вона **організується та**
проводиться постійно,
у будь-яких умовах
бойової діяльності
командирами та
офіцерами з МПЗ всіх
рівнів, особливо з
молодим
поповненням

Проводять з метою
формування у
особового складу
патріотизму,
бойової активності,
впевненості у своїх
силах та можливій
перемозі над
противником,
готовності до
саможертвності

Спеціальна психологічна підготовка

Має завдання розвивати специфічні військово-професійні якості. Це, наприклад, психологічна підготовка десантників, пілотів, розвідників тощо. Вона організується та проводиться постійно, у будь-яких умовах бойової діяльності безпосередніми начальниками (командирами) та індивідуально

Спеціальну психологічну підготовку проводять у процесі бойової підготовки та бойового злагодження в мирний час та особливий період

Психологічний зміст спеціальної психологічної підготовки розкриває закономірність **“чого не знаю, того боюсь”**

Головною умовою спеціальної психологічної підготовки є максимальне наближення навчального процесу до реальних бойових дій

Спеціальна психологічна підготовка

Цільова психологічна підготовка

Цільова психологічна підготовка має завдання адаптувати психіку військовослужбовців до умов виконання конкретного бойового завдання. Вона організується та проводиться старшими командирами з військовими частинами та підрозділами під час підготовки до бою, якщо для цього є час

Практика свідчить, що навіть у разі найякіснішої організації загальної та спеціальної психологічної підготовки дії особового складу в особливо складній екстремальній обстановці можуть бути неефективними, якщо не приділено достатньої уваги цільовій психологічній підготовці

Цільова психологічна підготовка спрямована на підготовку психіки військовослужбовців до вирішення конкретного завдання, виконання конкретних дій у складній ситуації, підвищення функціональної активності психіки, зняття астеничних психічних станів через набуття чіткої установки на виконання конкретного бойового завдання

Цільова психологічна підготовка

СИСТЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Нормативне забезпечення

ЗАГАЛЬНА

формування і удосконалення єдиних психологічних якостей

Основні завдання:

- формування психологічної стійкості до психотравмуючих факторів;
- навчання методам попередження психотравмування, саморегуляції;
- надання першої допомоги;
- створення передумов високої бойової активності;
- адаптація до бойових умов.

Основні принципи:

- моделювання зовнішньої картини бою;
- натуралізація бойових умов, виключення елементів ризику та небезпеки;
- психологічне загартування;
- психологічне протидіяння;
- безпека для особового складу;
- формування патріотизму, негативних установок до противника

Цільові установки

Психологічна підготовка

Формування психічної стійкості та психологічної готовності до психотравмуючих факторів бою

Ступень охоплення особового складу

СПЕЦІАЛЬНА

розвиток специфічних військово-професійних якостей

ЦІЛЬОВА

адаптація психіки до умов виконання бойового завдання

Форми:

- психологічна просвіта;
- заняття з предметів бойової підготовки;
- психотренінги, прийоми психологічної саморегуляції.

Методи:

- моделювання психологічних факторів бою (практичні);
- емоційно-вольової саморегуляції.

Суб'єкт:

Об'єкт:

командири (начальники), інструктори

військовослужбовець, військові підрозділи

Матеріально-технічне забезпечення психологічних технологій

Психологічний супровід реалізується шляхом

Здійснення комплексу організаційних, психологічних, медичних, соціальних, реабілітаційних заходів, спрямованих на подолання особовим складом військ (сил) психотравмуючих факторів бойової (оперативної) обстановки, збереження їх психічного здоров'я і боєздатності, формування звичок здорового способу життя, забезпечення соціального захисту і гарантій військовослужбовців і членів їх сімей

Психологічний супровід

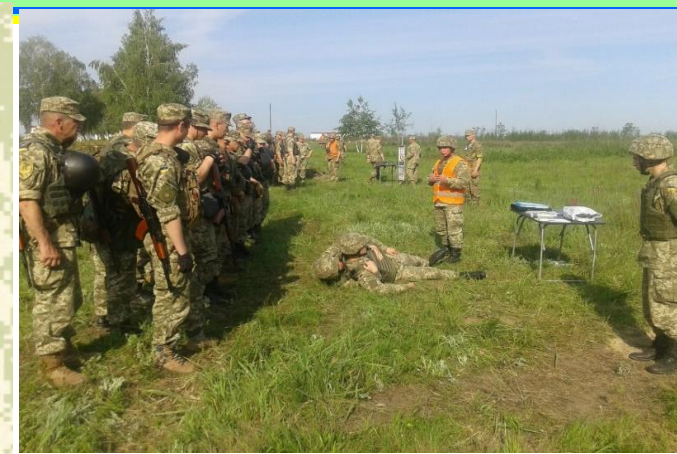
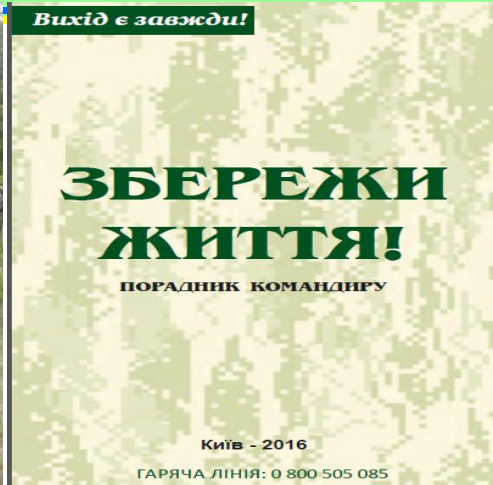
Найважливішим елементом психологічного супроводу є первинна **психологічна допомога** особовому складу військ (сил) і **реабілітація** військовослужбовців

У військовій практиці виділяють такі основні способи надання психологічної допомоги:
комунікативні,
організаційні,
фармакологічні
(медикаментозні)

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА

До комунікативних способів надання психологічної допомоги належать

Доведення до військовослужбовців мобілізуючої інформації, переконання (“Ми справлялися і не з такими завданнями, впораємося і з цим”)

Навіювання (“Ти впораєшся з цим!”)

Підтримка (“Молодець!”, “Герой!”)

Психологічне зараження (“Ми або ніхто?”)

Жарти, накази, погрози тощо

Вербальні

До комунікативних способів надання психологічної допомоги належать

Візуальні – контакт очима, схвальна міміка

Тактильні – дотик, потиск руки, поплескування по плечу, дружні обійми

Емоційні – перебування поряд із підлеглим у скрутну хвилину, співпереживання, дружня посмішка

Поведінкові – особистий приклад, активні та рішучі дії, підтримка діями та вогнем, пригощання сигаретою, водою тощо.

До організаційних способів надання психологічної допомоги належать

- 1.** Переміщення (евакуація) військовослужбовця в безпечне місце
- 2.** Ліквідація або блокування джерел травматизації
- 3.** Запобігання контактуванню військовослужбовців з деморалізованими особами
- 4.** Тверде управління діями підлеглих

До організаційних способів надання психологічної допомоги належать

5. Постановлення чітких завдань із ведення бойових дій (“Рядовий Михась! Противник праворуч. Знищити!” або “Рядовий Михась! Подивись на сержанта Ковалю. Він діє правильно. Роби, як Коваль!”)

6. Організація доцільного чергування активної та напруженої діяльності, відпочинку, сну, організація своєчасного харчування тощо

За допомогою фармакологічних способів

(лікарських препаратів, вітамінів, лікувальних трав та інших препаратів із психотропним ефектом) посилюють і корегують психологічний ресурс учасників бойових дій

За допомогою фармакологічних способів

Досвід бойових дій показує, що фармакологічні засоби можуть бути використані з такими цілями:

підвищення активності дій особового складу в умовах небезпеки і хронічної втоми (препарати групи психостимуляторів);

зняття надмірного психічного напруження (релаксатори);

прискорення процесу адаптації військовослужбовців до екстремальних умов життєдіяльності;

підвищення показників окремих психічних функцій тощо.

Перевіраним медикаментозним засобом регуляції психічної діяльності в обстановці дії психотравмуючих чинників є полівітаміни “Аснітин”, “Аеровіт”, “Гексавіт”, “Декамевіт”, “Ревіт”, “Рибовіт”.

Психологічна реабілітація

Система заходів, які організовує командування військової частини для поновлення у особового складу втрачених або порушених функцій і здатності до нормальної діяльності, проведення психологічної та психофізіологічної експертизи військовослужбовців, а також раціонального розподілу (перерозподілу) військовослужбовців із урахуванням їх функціонального стану

Реабілітація може мати специфічний і неспецифічний характер

**Неспецифічна психологічна
реабілітація** може

здійснюватися
підготовленим психологом в
умовах військової частини у
взаємодії з військовими
медиками, капеланами й
командуванням частини без
тривалого відриву
військовослужбовця від
виконання військової
діяльності

Специфічна реабілітація
здійснюється, у тих випадках,
коли військовослужбовець не в
змісті подолати негативний вплив
психологічних наслідків
психотравмуючого бойового
стресу на його психічне здоров'я
і життєдіяльність, вона
проводиться на базі центрів
психологічної реабілітації з обов'
язковим відривом
військовослужбовця від
виконання службових обов'язків

Психологічна реабілітація включає чотири основних етапи

діагностичний

психотерапевтичний

реадаптаційний

етап супроводу

Психологічна реабілітація

Змістом діагностичного етапу

Є

Вивчення характеру наявних у військовослужбовців психологічних проблем, ступеня їх впливу на психічне здоров'я й життєдіяльність, визначення способів психологічного впливу, необхідних для психологічної допомоги конкретному військовослужбовцю, що проходить реабілітацію

Психологічна реабілітація

Здійснення психотерапевтичного етапу

Є

Цілеспрямоване використання конкретних форм і методів впливу на психіку військовослужбовців, **реадаптаційно-психологічну підготовку** військовослужбовців, що проходять реабілітацію, до майбутньої військової діяльності й міжособистісної взаємодії з оточуючими людьми

Психологічна реабілітація

Етап супроводу

Є

Включає спостереження за військовослужбовцями, їхнє консультування, і, за потреби, надання їм додаткової психологічної допомоги в процесі наступної після психологічної реабілітації життєдіяльності

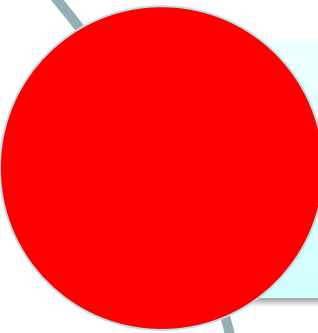
Основними принципами проведення психологічної реабілітації є:

оперативність

системність

гнучкість

Основні завдання психологічного забезпечення

Оцінювання психологічних показників боєздатності підрозділів та військових частин, передусім моніторинг МПС особового складу військ (сил)

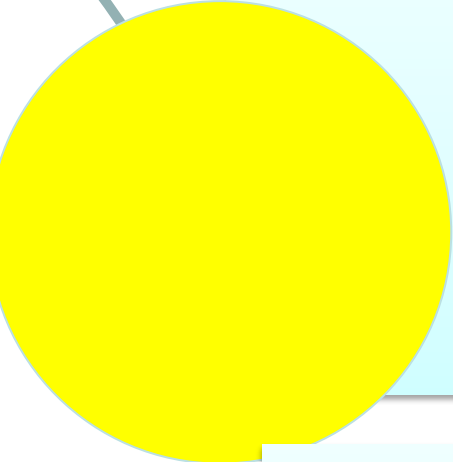

Аналіз впливу психологічних чинників бою (бойових дій) на МПС та поведінку особового складу військ (сил)

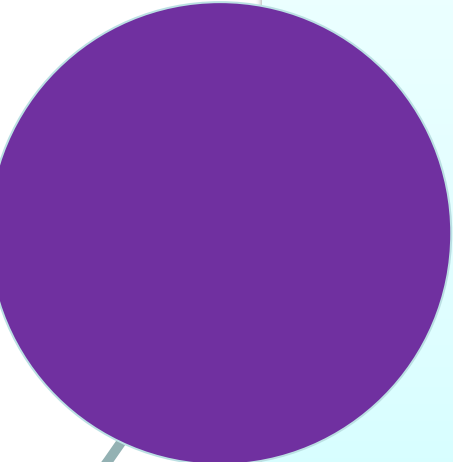

Моніторинг та прогноз розвитку соціальних процесів у військах (силах)

Основні завдання психологічного забезпечення

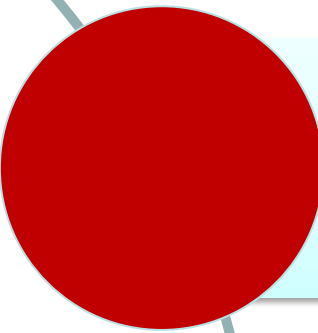

Виявлення психологічних особливостей майбутніх бойових дій (операцій), врахування їх вимог до емоційно-вольових та психофізіологічних якостей військовослужбовців, злагодженості та згуртованості особового складу військ (сил)

Забезпечення та створення соціально-психологічних умов для ефективного виконання особовим складом своїх службових обов'язків, налагодження та підтримка взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськими (волонтерськими) організаціями з питань практичної реалізації соціальних та правових гарантій військовослужбовців та членів їх сімей

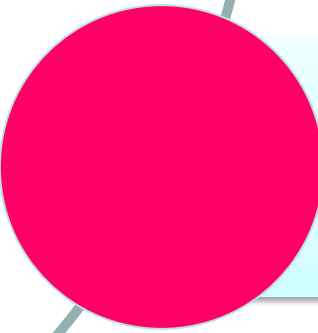
Основні завдання психологічного забезпечення

Сприяння в організації та проведенні заходів соціально-психологічної та професійної адаптації і реабілітації військовослужбовців

Соціально-психологічний аналіз управлінських рішень діяльності командирів (начальників) з питань підтримання належного рівня МПС особового складу військ (сил)

Аналіз психологічних аспектів тактики можливих дій противника, негативного ІПВ

Основні завдання психологічного забезпечення

Виявлення осіб з нервово-психічною нестійкістю та вжиття психопрофілактичних і психокорекційних заходів

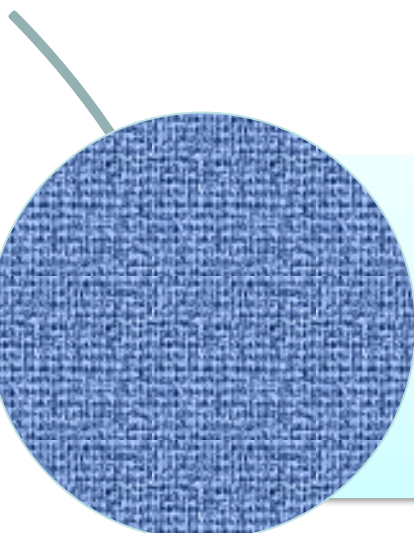

Прогнозування можливих бойових психогенних втрат особового складу

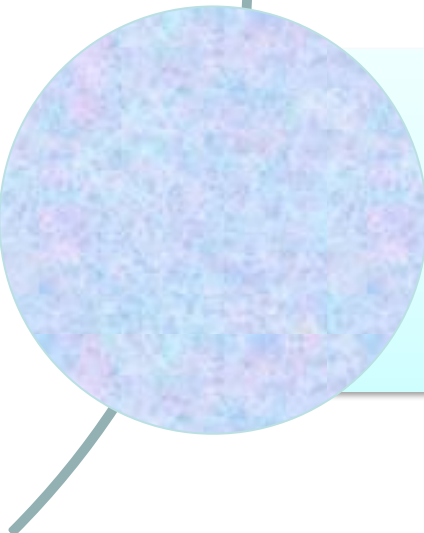

Формування та утвердження оптимізму і впевненості особового складу в своїх силах, можливості виконати поставлене завдання

Основні завдання психологічного забезпечення

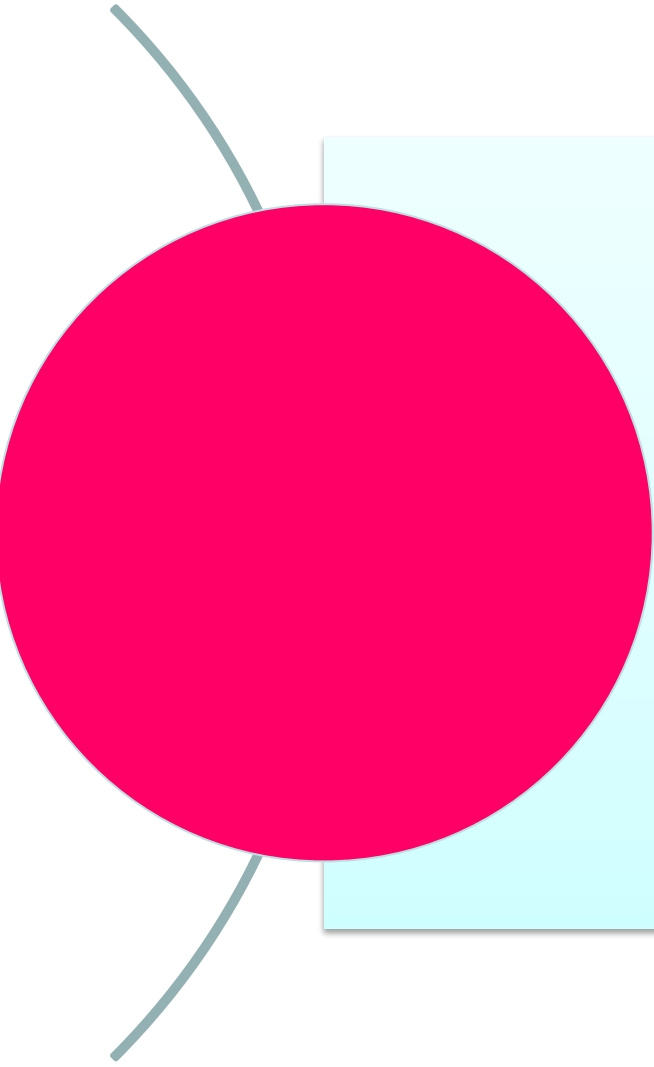

Навчання особового складу психологічним методам надання самодопомоги

Вжиття заходів психологічного відбору особового складу для комплектування, доукомплектування, поповнення підрозділів та військових частин тощо

Основні завдання психологічного забезпечення

Планування, організація та проведення заходів психологічної підготовки (загальної, спеціальної, цільової) особового складу військових частин (підрозділів) до виконання бойових завдань у конкретних (суспільно-політичних, природно-кліматичних, географічних, ергономічних, екстремальних) умовах обстановки

Основною вимогою до організації психологічного забезпечення є

Необхідність дотримання системності під час проведення відповідних заходів, що повністю залежить від психологічної специфіки майбутніх бойових дій. Усі внутрішні елементи психологічного забезпечення перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності

ВИСНОВКИ ПО ДРУГОМУ ПИТАННЮ

Психологічне забезпечення матиме необхідний результат лише за умов організації його комплексного, безперервного та цілеспрямованого здійснення, коли використовуються всі форми, методи та засоби усіма силами психологічного забезпечення підготовки та застосування військ (сил); при високій організації МПЗ, наукового керування соціальними процесами у військових колективах, що обумовлює необхідність цілеспрямованої підготовки командирів (начальників), штабів, структур по роботі з особовим складом у цій галузі.

Закономірною і нагальною необхідністю з урахуванням сучасних тенденцій ведення бойових набуває організована, цілеспрямована і ефективна психологічна підготовка військовослужбовців і військових колективів до військово-професійної діяльності, виконання завдань в умовах сучасного бою.

ВИСНОВКИ ПО ЛЕКЦІЇ

- 1. Таким чином, в існуючій системі МПЗ підготовки та застосування Збройних Сил України дуже важливе місце належить ІПЗ, роль якого впродовж останніх років постійно зростає.**
- 2. Основна сутність психологічного забезпечення військ (сил) полягає у формуванні у військовослужбовців таких морально-психічних, бойових і фізичних якостей, які забезпечують високу ефективність їх діяльності в сучасній війні. Це зумовлює його зміст, тобто – головні завдання і специфіку різних напрямків психологічного забезпечення з урахуванням специфіки навчально-бойової та бойової діяльності підрозділів.**

Завдання на самостійну підготовку

1. Доопрацювати навчальний матеріал

**2. Наступне заняття Т. 2. Заняття 2.
*Особливості професійної діяльності офіцерів
структур морально-психологічного
забезпечення***

**3. Воно є логічним продовженням практичного
засвоєння сутності та змісту морально-
психологічного забезпечення підготовки та
застосування ЗС України**

• ????

Хід і результати збройної боротьби безпосередньо залежать від ступеня моральної готовності та психологічної стійкості військовослужбовців

Дякую за увагу!